

Utgrävningarna vid Herresta

Foto: Ingrid Kennerstedt Bornhall

Den framtida byggnationen på F8 bidrar indirekt till att ge oss spännande inblickar i vår historia. Snett nedanför F8s kanslihus, numera vandrarhemmet Majorskan, har arkeologerna satt skärslivarna i jorden för att undersöka Herresta bytomt. Snart tas första spadtaget för de nya bostadshusen och då ska fornlämningarna vara borta.

Herresta nämns i skriftliga källor på 1490-talet, men namnändelsen och närheten till ett gravfält indikerar att gården är mycket äldre. På 15- och 1600-talen vet vi att Herresta var en välmående gård, bland annat genom bevarade tionde-, boskaps- och utsädeslängder som berättar om hur mycket gården betalade i skatt, hur många djur som fanns och hur mycket man sådde.

1655 köptes gården av Säbys ägare Shering Rosenhane men Herresta brukades självständigt ytterligare en tid. 1663, samma år som Rosenhane går ur tiden, låter hans änka lägga Herresta under Säby, med motiveringen att Säby har för liten mark- och åkerareal.

Herrestas åker och äng förs helt enkelt över till Säby och 1681 är Herrestas öde beseglat. Bebyggelsen avhyses, byggnaderna flyttas bort och Herresta föll i glömska. Men när arkeologerna i maj röjde undan all växtlighet och torvade av markytan så kom Herresta i dagen igen. Den trånga ytan har utnyttjats maximalt för bebyggelse och för en otränad blick är det svårt att se något sammanhang bland alla stenarna. Men arkeologerna har identifierat ett tjugotal olika husgrunder, både från bostadshus och ekonomibyggnader. Byggnaderna är preliminärt daterade från vikingatid (800 - 1100 e Kr) och fram till 1600-talet, men det är mycket möjligt att ännu äldre hus kommer fram allteftersom utgrävningen fortskrider. Två av husen har hittills väckt lite extra intresse.

Matrester från vikingatiden

På den norra delen av bytomten finns grunden till ett vikingatida bostadshus, som var fem meter brett och cirka åtta -

tio meter långt. En tredjedel av lämningarna försvann när militären byggde ett värn just här. Huset var byggt i en teknik som kallas för skiftesverk, med lera struken utanpå, och har förmodligen haft vasstak. På "golvet" hittade arkeologerna brända rester av fiskben, säd, hasselnötter, äpplen och ärtor vilket ger en liten inblick i vikingarnas kosthåll.

På bytomtens södra del ligger ett annat intressant hus, troligen från tidig medeltid. I husgrunden har arkeologerna hittat en del keramik men också ben som bearbetats på olika sätt, vilket tyder på att det här bedrivits någon form av hantverk. Även i detta hus har man hittat matrester, i en trasig lerkruka. Den innehöll en jordklump som visade sig innehålla en stuvning eller en soppa med ingredienser som fisk, nötkött, kyckling och nypon. Det krävs både avancerad utrustning och avancerad kunskap för att få fram sådan information. Arkeologkonsult, som på Järfälla kommuns uppdrag utför de arkeologiska utgrävningarna, har inte bara arkeologer anställda utan också en osteolog (expert på skelett) och en kvartärgeolog och botanist.

Parallellt med bytomten grävs också delar av det närliggande gravfältet ut. Med tanke på den vikingatida bebyggelsen skulle man kunna tro att "vikingarna" låg begravda här. Men arkeologi är en spännande vetenskap där arkeologerna inte alltid hittar det man förväntar sig... men vad de fann istället får ni veta mer om i nästa nummer av Bladet!

Ingrid Kennerstedt Bornhall